

Ճնարակը ներսէս ձնորհալին ալ կը-
նրկայացնէ իրը իր հոռովմեղաւան
արժեաց պաշտպան, սրովհետեւ զրեւ
«Նա զի լուսը թէ սուրը և առաջին
մենայն եպ'սկոպոսաց հայրապետն
ովմայ և փոխանորդ Պետրոսի առաքն-
»։ Բայց հաւատարիմ ապագրալ իւն-
նի այսպէս չհն ըսել, այլ պարզապէս
գրեն. «Նա զի և լուսը թէ հայրա-
նան հռովմայ և փոխանորդ Պետրոսի
արելոյ յիւրոց անտի իմաստեաց ա-
րեաց իօսելի վանք միարանութեան
ւատոյ» (Տգ. Նրսդմ. էջ 117)։ Միւր
նորհալի հայրապետը՝ Հռովմայ եղիս-
պոսը լոյի հայրապետ Հռովմայ կրկնէ,
ստաբիլական աթոռոյ մը ալիստա-
է, և իր աւանդութեամբ Պետրոսի
ռոնն յաջորդ ալ կրնայ յինիլ, այլ
ըր մէջ ոչ գլխաւորութեան խնդր
և ոչ ալ լատինաւորանութեան։ Ա-
յլ ըր բարեղը ձնորհալու գրէն, չին-
կտորէն վերջ ձնորհալու չափարե-
ան գրուածոց մէջնէն առաջ կրեբեր
տողերը, որոնց մէջ Գեփայեան վլմ
նաբերից գլխաւոր՝ կուսմենըր իս-
ս անունի և գողեստի և ստուգարա-
ան դարձուածրի խնդր է. նա՞մա-
նուղ վէմն Գեփայեան ոչ թէ միւս
լրստ—Գեփամը, այլ Պետրոս—Գե-
փէր գլխաւոր վլմն է, Գեփատոն Նա-
ւած և Քրիստոսի Նատուածութիւնը
իսկ անշարժական վէմն, որուն
հիմնուած է ըրիտանկութեան հա-
րըս «ի գրել բանիւ տատաւածակսն,

ուսիք չափել բերթողական, վասն էս-
թեան անհասկանալի, և բանին հօր մար-
դեղութեան, ոչ նորաձև և աննշան, յի-
նէն չինած առանց հիման, այլ ի վերայ
անշարժական, վիճին եղեալ սա կեփա-
յեան։ Մինչ Գետրոս ըստ ձեռնարկոյ
անշարժական վէճ չէ, վասն զի նա իրօք
չարժած է ուրացութեամբ։ «Գետրոս
զնտ երթայր նմին, ի յաղջկանէ շար-
ժեալ վիճին, թողոյր երեցս զբաղձալին»։
Ձեռնարկ Ս. Հայրապետին բացատրու-
թիւնները պարզ են և որոշ, և ընդհա-
նուր եկեղեցւոյ վէճ և հիմ Բերտաբար
միայն գիտէ և ոչ զայլ ոք, և Աւետա-
րանի «ի վերայ այլոյ վիճին խօսքն Աւե-
տարանի ոգոյն համաձայն Բերտաբար
վրայ կրնասկայ, և իր այլ ճշմարիտ
դասանութիւնն ու մեկնութիւնը դարուց
ի դարս մեր ականջներուն կրնանցէ.
«Եւ արդ այս դասանութիւն ճշմարիտ
հաւատոյ» հիմն է Աստուածայնոյ տա-
ճարին որ ի մեզ իսկ զործք բարեաց
չխուածն է ի վերայ այլոյ հիման, որ-
պէս և Տէրն զդասանութիւնն Գետրոսի
նդ որպէս զվէճ հիմն իմանալի եկեղեց-
ւոյ իւրում։ (Ընդհանր.)

(Վերջը միւս անգամ)

ԲԵՐՈՆԻԿՈՆ

Կովկասի կառավարչապետ գն. աղիւ-
տանտ իշխան Գ. Ս. Գալիցիին վերա-
դարձը Թիֆլիս սպասուում է վաղը, օ-
գոստոսի 28-ին, երեկոյեան։

Ի նկատի ունենալով ժամատախտի
երկիւղը, Կովկասի կառավարչապետի
օշնակաւ գն. լէյտ. Փրէզէն Անդրկով-
կասի նահանգապետիտեան և շրջաններ
կառավարիներին այս օրերս ուղղած
մի շրջաբերականով առաջարկում է ան-
յապարգ միջոցներ ձեռք առնել սաստ-
կացնելու համար առողջապահական
վերահսկողութիւն շրջանի և ցամաքա-
յին ճանապարհների այն կեդրոններում,
ուր ուղևորներն ու ապրանքներն են մըտ-
նում։

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեա-
նը նահանգապետի միջոցով տեղեկու-
թիւն է տրուած, որ Կովկասի իշխան
կառավարչապետը թոյլ է տուել քաղա-
քին գնելու բեղիկալան անասուն ընկե-
րութեան ծխաբարձ երկաթուղին։

Աստրախանի նահանգում երեան
եկած կասկածիկ համաճարակ հի-
ւանդութեան նկատմամբ, ճանապարհ-
ների հողորդականութեան միջոցով Ան-
դրկովկասի երկաթուղւոյ վարչութեանը
հեռագրով առաջարկել է ձեռք առնել
այն միջոցները, որոնք յիշուած են
ժամատախտի դէմ՝ կուռող Բարձրա-
դոյնս հաստատուած յանձնաժողովի
1897 թ. հրատարակած կանոնների մէջ։
Ի հետեան այդ առաջարկի, երկաթ ու-
ղու վարչութիւնը գիմել է Թիֆլիսի
նահանգապետին, ի միջի այլոց, խնդ-
րելով ցոյց տալ իրեն, թէ երկաթուղու
զծի վրայ, Թիֆլիսի նահանգի սահման-
ներում, որտեղ մտադրութիւն կայ հի-
ւանդանոց չինելու ժամատախտաւորների
համար։

Վ. Դ. Դորգանեան, «Նով. Օր.»-ի
ստեղծ, թոյլտուութիւն է ստացել
Թիֆլիսում ռուսերէն լեզուով հրատա-
րելու մի ամսագիր «Вѣстникъ»
«Вѣстникъ» «Կովկասահայ Լեւոտարեր»
անունով, որի խմբագիրը լինելու է Գ.
Ն. Բեգիշեւ։

Օգոստոսի 22-ին Գետրոսիկից
Բագու է հասել Վաղիկաւագի երկա-
թուղու առաջին զննարկը։ Այդ գնաց-
քով Բագու են եկել Բագու-Գետրոսիկ
գիծը շինող ինժեներները։

Աստրախանի նահանգում յայտնուող
զնեւունիկա պարտ, ինչպէս իմանում
ենք, միևնոյն է, ինչ որ 1879-ին նոյն
նահանգում յայտնուեց վերելանկա ա-
նունով, որ ստել է ժամատախտ։

Ալգիօնեական մի ընկերու-
թիւն է կազմուած ցիմենտ, աղիւս և
առհասարակ շինարարական նիւթեր
պատրաստելու նպատակով, որի համար

ընկերութիւնը գործարան պիտի հիմնի
անդրկովկասեան երկաթուղու Թաուզ կա-
յարանի մօտ՝ Օսթրիկու կողմում տե-
ղում (Ղազարի գաւառում)։ Ընկերու-
թեան հիմնադիրներն են առհասարակ
ազնուական Ա. Ս. Նադեժդին, հան-
քային ինժեներ Գ. Վ. Բրախիովսկի և
բարոն Վ. Ա. Կուսով։ Հիմնական գրա-
մապլուին է 1,500,000 ռ., բաժանուած
6,000 ակցիայի։ Ընկերութեան կանո-
նադրութեան ծրագիրն արդէն հաստա-
տուած է։

Մայրաքաղաքի մի լրագիր անդե-
կութիւններ է հաղորդում, թէ ինչ ար-
ժէ ուսումը կայսրութեան զանազան
դպրոցներում։ Այդ լրագրի աւելով լու-
րացանքիւր աշակերտի և աշակերտուհու
ուսումը նստում է՝ ուսուցչական խնտի-
տուաներում մինչև 700 ռ. տարեկան,
աղայոց պրոգիմնադիօններում — մինչև
400 ռ., ուսուցչական սեմինարիա-
ներում — մինչև 300 ռ., սեպական ուսում-
նարաններում — մինչև 160 ռ., աղայոց
գիմնազիօններում մինչև 130 ռ., աղջի-
կանց գիմնազիօններում — մինչև
60 ռ., աղջկանց պրոգիմնազիօնե-
րում և գաւառական ուսումնա-
րաններում — մինչև 50 ռ., քաղա-
քային ուսումնարաններում — մինչև 30 ռ.,
իսկ տարրական ուսումնարաններում —
մինչև 10 ռ.։

Թիֆլիսում եղանակը յանկարծ
փոխուեցաւ. կատարեալ աշանային
եղանակ է։ Անցեալ օր, սաստիկ քա-
մուց յետոյ, որ փոթորկի հասաւ, օ-
գոստոսի 25-ին, երեկոյեան, ընծիւրի
չնքմապիւր ելաւ 14 աստիճանի։ Այնու-
ամենայնիւ դեռ չի կարելի առել, որ ա-
մառուայ շոգերն անցան։

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

Ի ԳԻՐԻՑ. — Օգոստոսի 14-ին, Մեծ-
Մասիսի լանջերի վրայ գտնուած հան-
րածանօթ Ս. Յակովբի աւագան գնացող
ոչ միայն իզդրիցի ուխտաւորների, այլ
և նոյն իսկ նրանց մատաղի միս ուսող-
ներն անմիջապէս մի ինչ-որ հիւանդու-
թեամբ էին բռնուած։ Այդ հիւանդու-
թիւնն սկսում էր այսպէս. նախ ցա-
ւում էր կուրծքը, յետոյ փորը և ապա
վեր ածում և լուծում էին։ Ամբողջ գլխը
իզդրիւր մի խտանալովութեան մէջ էր
գտնուած։ Հէնց նոյն գիշերում վախճա-
նուեց մի պատաւ կիս, որից յետոյ իզ-
դրիցի կարծեցին, որ անկասկած խո-
լեբալով են ըռնուել։ Հիւանդների թիւը
մօտաւորապէս 50-ի էր հասնում, և հի-
ւանդութիւնը տևում էր 8-12 ժամ։
Բայց կան և ախպիւսներ էլ, որոնք մի-
շև այժմս հիւանդ են։ Չտաեքը հաւա-
տացնում են, որ ոգելից ըմպիլիքները
հիւանդութեան թիւնկանալուն, կամ
նոյն իսկ վերջնապիւր շատ է նպաստել։
Գիւլացիներն այդ հիւանդութեան առաջ
գալու մասին գնահատան կարծիքներ են
յայտնում։ Սկզբում կարծում էին, ինչ-
պէս ասացինք, իտիւրա է։ Ոմանք ասում
էին, թէ Ս. Եակովբի աւագանի ջրից
մատաղ եփիլուն համար հիւանդութիւնը
տարածուեց, որովհետեւ իրաւունք չկայ
մատաղը Ս. Եակովբի ջրից եփել։ Ոմանք
ասում էին՝ մատաղացուները վատ խոտ
են կերել, և վերջապէս, ոմանք էլ ասում
էին, որ մատաղի միւրը, երկու օր ճանա-
պարհ բերիլուց յետոյ, հոտել, բորբոսնել
էր։ Մինչև անգամ կան ասողներ, որ
ուղղակի ուխտաւորներն են թունաւո-
րուել։ Բայց անկի քան հաւանական է,
որ մատաղի պղինձը և իւր պղնձեայ
ծածկոցը ժանգոտուած լինէին։ Այդ
պղինձը վերցրել են իրենց հետ օւխտա-
ւորները կործանուած հայաբնակ Աղոռի
գիւղից ոչ հեռու գտնուող համանուն
թուրքաբնակ Աղոռի գիւղից։ Թէ իրաւ
հիւանդութիւնը ժանգիցն է, դրա տպա-
ցոյցը կարելի է համարել և այն, որ բո-
լոր մատաղները միս ուտողները չեն
հիւանդացել, միայն մէկ պնձում և կիւմ
մատաղի միս ուտողներն են հիւանդա-
ցել, որոնց թիւը, ինչպէս ասացինք,
մօտ 50-ի է հասնում։

ԱՐՄԱՆԻՑ. — Ռուսաց ժողովրդական
երգերի մշակող հուշակաւոր Դիմ. Սլա-
ւենսկին, իւր Մարգարիտա դստեր և
օրինակի խմբի հետ, օգոստոսի 17-ին,
ստեց մի համերգ՝ յաջող թէ երգեցո-
ղութեան և թէ, մանաւանդ, մուտքի
կողմից։ Արմաւի հասարակաց ժողովա-
րանի նորաշէն ակնբանոցը դեռ իւր մէջ
չէր տեսել այսքան բազմութիւն։ Այս
յաջողութիւնից խրախուսուած՝ պ. Սլա-
ւենսկին երկրորդ համերգը տուեց միւս
օրը։

Արդէն թոյլտուութիւն ստացուած է
գործարաններով ու վաճառականու-
թեամբ հարուստ գիւղումս հեռախօսա-
թիւ անցկացնելու. աշխատանքներն
սկսուած են։

Աղջքանդեան տղայոց ուսումնա-
բանի տըր շէնքը շուտով պատրաստ կը-
լինի։ Այս շէնքը, որ ահապէն գումար է
կլանել, այցելուի վրայ գեղեցիկ տպա-
ւորութիւն է թողնում։ Միտք կայ՝ ժա-
մանակին պրոգիմնազիայի վերածելու։
Արմաւի շրջակայքում հացաբոսիքի
և արեւածաղկի հունձն այս տարի մի-
շալ է, տեղ-տեղ վնասուած։

Օգոստոսիս եղանակները խիստ մեղ-
մայոն։ Ներկայումս երեկոները մրսելու
չափ ցրտեր են լինում։

Բ Ա Յ Ն Ա Մ Ա Գ

ԹԵՆՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԳԵԱՆ ՈՎԱՐՈՅԻ
ՀՈՂԱՐԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ

Յանուն արդարութեան և ի սէր ընդ-
հանրական շահերի, պ. խմբագիրը, հա-
ճեցէ՛ք՝ ներկայ տպերիս պատ. «Նոր-
Դար»-ի մէջ տեղ տալ։

Թե՛րանի Թատերասիրաց Ընկերու-
թիւնը, իւր նախագահ պ. Գ. Գապեա-
նին կողմնակի և անպաշտօն կերպով
(իմ միջոցով) իւր պաշտօնից հրաժա-
րեցնել տալուց յետոյ՝ իւր 1899 թ.
փետրուարի 6-ի ընդհանուր ժողովում
ընտրեց մի յանձնաժողով՝ բաղկացած
եղիք հոգուց, որոնք են՝ պ. պ. դր. Ն.
Պոլաճեան, Սոկրատ Խան Գեղեցեան և
Ա. Յարութիւնեան։ Այս յանձնաժողովն
յանձնուեց ընկերութեան (որը բաղկա-
նում է Թե՛րանի բանիբուն երիտասար-
դութիւնից) կողմից գիմել Հայկազեան
դպրոցների հոգաբարձութեանը՝ նրանից
պաշտօնապէս պահանջելու «լիշալ վըպ-
րոցի ուսուցիչ պ. Գ. Գապեանի արած
կեղտոտութիւնները մասին յարմար և
վայել կարգադրութիւններ անել, յօգուտ
դպրոցի բարձրակարգութիւնը՝ Յանձնաժողովը
գիմելով հոգաբարձութեան նախագահ
պ. Յովհաննէս Խան Մասնահանին՝ նը-
րանից զբաւուր ժամադրութիւն ստացաւ
փետրուարի 19-ին տեսակցելու։

Որոշուած օրը, ժամը 6-ին, յանձնա-
ժողովը պաշտօնական տեսակցութիւն
ունեցաւ պ. Յ. Խան Մասնահանի հետ։
Դարանն ուշի ուշով լսելով յանձնաժո-
ղովի մանրամասն բողոքները՝ հաճեցաւ
յայտնել հետեւեալը. «Էներ առածներին և
Գապեանի վրայ ծանրացած ամբաստա-
նութիւններին ոչ թէ միայն ես, այլ
նոյն իսկ հոգաբարձական ժողովի բոլոր
անդամներս ծանօթ ենք. այդ պատճա-
ռով՝ հաքի չկայ ձեր խնդրը ժողովի
առաջ դնելու. իսկ ես՝ իբր նախագահ՝
ձեզ պաշտօնապէս յայտնում եմ, որ մեր
ժողովում արդէն վճռուած է ուսումնա-
կան տարելը՝ ձեր վերջը պ. Գապեանին
իւր կնիք և միւս ուսուցիչներին հետ
միասին հեռացնել դպրոցից. և (զրպա-
նից հանելով) տեսէք, Գապեանի ու
պ. Յ. Խանի ուղարկած զբաւուր
հրաժարութեան է. դրանք, կարծեմ,
լսած են մեր վճիռը և ցանկանում են
մեզ, այսպիսով, նեղը զնիւ. սակայն
հոգաբարձութիւնս առ այժմ չի կարող
ընդունել այդ. այդ պատճառով՝ ձեզ
մատնաւորապէս սղաւում եմ, որ, յօգուտ
դպրոցի, առաջ միայն ինչպիսիք շքեղ-
հանրացնէք, որպէս զի դպրոցը շքեղ-
քառի, սպասող, առանձնիքս՝ ձեզ այն
ամեն, որ անցեալ օր իսկ պ. Ալեքսան
Թումանյանի միջոցով Գապեանից պա-

հանջեցի աւագ ուսուցչութիւնից հրա-
ժարուել։ Նոյն իսկ մատնանիլ անելով
Գ. Պոլաճեանի որոշու Օննիկի շարաքա-
տիկ խնդրի, դպրոցի ներկայ խոսովայոյ
վիճակի և այլն վրայ, բացարձակապէս
յայտարարեցի, որ նրա համար այլ ևս
անկարելի է Թե՛հրանում մնալ։

Յանձնաժողովը նկատելով հոգաբար-
ձութեան՝ Հայկազեան դպրոցները խո-
ւովութիւնից և... ազատելու պատրաստա-
կանութիւնը, և ստանալով պ. նախագա-
հի վճռական ու պատուի խօսքը, այդ-
քանով իսկ բաւականացաւ և Թատերասի-
րաց Ընկերութեան փետրուարի 10/22-ի
կայացած վարչական ժողովին ներկա-
յացրեց իւր գեղուցադրերը (որի պատճէ-
նըն ուղարկել եմ «Նոր-Դար»-ի խմբագ-
րութեանը), որի հիման վրայ Թատե-
րասիրաց խումբը լուց մինչև ուսումնա-
կան տարելը՝ ձեր վերջը, յուսալով որ
հոգաբարձութիւնը իւր խօսքը պիտի
յարգէ։ Սակայն տեսէք, թէ ինչքն են
կատարում վարդապետի խտեւում...

Վերջանում են քննութիւնները, և պ.
Գապեանը, մի վիճակալապ ուրախելով,
այնտեղ ժողովին ներկայացնում է իւր
հրաժարականը... Ինչ խաղեր և ինչ
վարպետութիւն...

Հրաժարականը ներկայացնելու երկ-
րորդ օրն իսկ ժողովրդի տղէտ դասա-
կարգի (կոչակարներին և դերձակներին
աշակերտներ, որոնք իրենց կեանքում
դպրոցով չեն հետաքրքրուել) մի մասից
ստորագրուած մի թուղթ է ներկայաց-
ւում հոգաբարձութեանը, պահանջելով
պաշտօնէնից շարժակել Գապեանիին և
միւս ուսուցիչներին։ Ի հետեան այդ
բանի՝ հասարակութեան կողմից որոշ-
ւում է մի յանձնաժողով կազմել՝ պ. պ.
ուսում ներքս Մարտիրոսեանից (զեք-
ձակ), Սարգիս Բարսեղեանից որի՝ հո-
գաբարձութեան ուղղած մի քանի կծու
բողոքագրերն իսկ այսօր «Նոր-Դար»-ի
խմբագրատանն են, Միքա և Յովսէփ
Միլլապեանցիներից և Հ. Առաքելեանից։
Հոգաբարձութիւնն այս յանձնաժողովին
յանձնում է քննել Գապեանի դէմ կու-
տական բողոքները և այլն։ Թէ՛ այդ
ժողովում ինչ մով և ապա անցքեր են
տեղի ունենում, այդ թողնում եմ գա-
լիս եմ պ. պ. հոգաբարձութեան և յանձ-
նաժողովի անդամներին հետեւալ հոգե-
րն ուղղելու։ Նախ՝ պ. Յ. Խան Մասն-
հանի հոգաբարձութեան նախագահ, մի-
թէ՛ դուք, դր. Ն. Խան Պոլաճեանի, իմ և
պ. Ա. Յարութիւնեանի ներկայութեամբ
չիտաւորանեցիք, որ համոզուած էք, թէ
Գապեանը վատ է և թէ՛ նա նոյն իսկ
ձեզ դէմ... վատարանութիւն է արել.
թէ՛ նրա համար չկայ և ոչ մի սրբու-
թիւն, որի հիման վրայ հոգաբարձու-
թիւնը վճռել է նրան՝ իւր պաշտօնից
արձակել։ Այդ դէպքում՝ Բնիկալէս էք
թոյլ տալիս, որ Գապեանին իւր պաշ-
տօնի մէջ պահել վճռուի նոյն իսկ
ձեր ներկայութեամբ. Եթէ՛ ապէք, թէ
ձեր յիշուող պատմանցից, այդ դէպքում
էլ ձեզ վրայ պարտ է դրուել, յօգուտ
դպրոցի և կրթական շահերի, ժողովը-
ղին պարզել Գապեանի մասին ունեցած
ձեր համոզումն ու գաղափարը, որի
հիման վրայ, ի վիճակ հոգաբարձութեան,
Թատերասիրայ Ընկերութեան խոստա-
ցալ այդ անձին հեռացնել դպրոցից...
Ինչ մեկնութիւն տանք այս վարժուցիւն։

Երկրորդ՝ պ. Ալեքսան Թումանյանց՝
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ինձ ա-
սացիք, թէ «այս րոպէիս համոզուեցի
Գապեանի վատութիւնների վրայ և այ-
սուհետ, հեռացնելով որ նա սանահայրս
է, այլևս նա ինձ համար գոյութիւն
չունի» և այլն... Եւ աւելացրիք. «ի պէր
նրա ընտանիքի, խնդրեմ՝ եմ՝ ձայն
շարժարձեցնէք, մինչև որ տարելը՝ ձեր
վերջը դպրոցից հեռացնելը նրան»...
Այս ինչ եղաւ ձեր համոզումն ու ձեր
խօսքը...

Երբեք մի տեսէ՛ք, որ Գապեանի
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ինձ ա-
սացիք, թէ «այս րոպէիս համոզուեցի
Գապեանի վատութիւնների վրայ և այ-
սուհետ, հեռացնելով որ նա սանահայրս
է, այլևս նա ինձ համար գոյութիւն
չունի» և այլն... Եւ աւելացրիք. «ի պէր
նրա ընտանիքի, խնդրեմ՝ եմ՝ ձայն
շարժարձեցնէք, մինչև որ տարելը՝ ձեր
վերջը դպրոցից հեռացնելը նրան»...
Այս ինչ եղաւ ձեր համոզումն ու ձեր
խօսքը...

Երբեք մի տեսէ՛ք, որ Գապեանի
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ինձ ա-
սացիք, թէ «այս րոպէիս համոզուեցի
Գապեանի վատութիւնների վրայ և այ-
սուհետ, հեռացնելով որ նա սանահայրս
է, այլևս նա ինձ համար գոյութիւն
չունի» և այլն... Եւ աւելացրիք. «ի պէր
նրա ընտանիքի, խնդրեմ՝ եմ՝ ձայն
շարժարձեցնէք, մինչև որ տարելը՝ ձեր
վերջը դպրոցից հեռացնելը նրան»...
Այս ինչ եղաւ ձեր համոզումն ու ձեր
խօսքը...

Երբեք մի տեսէ՛ք, որ Գապեանի
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ինձ ա-
սացիք, թէ «այս րոպէիս համոզուեցի
Գապեանի վատութիւնների վրայ և այ-
սուհետ, հեռացնելով որ նա սանահայրս
է, այլևս նա ինձ համար գոյութիւն
չունի» և այլն... Եւ աւելացրիք. «ի պէր
նրա ընտանիքի, խնդրեմ՝ եմ՝ ձայն
շարժարձեցնէք, մինչև որ տարելը՝ ձեր
վերջը դպրոցից հեռացնելը նրան»...
Այս ինչ եղաւ ձեր համոզումն ու ձեր
խօսքը...

Երբեք մի տեսէ՛ք, որ Գապեանի
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ինձ ա-
սացիք, թէ «այս րոպէիս համոզուեցի
Գապեանի վատութիւնների վրայ և այ-
սուհետ, հեռացնելով որ նա սանահայրս
է, այլևս նա ինձ համար գոյութիւն
չունի» և այլն... Եւ աւելացրիք. «ի պէր
նրա ընտանիքի, խնդրեմ՝ եմ՝ ձայն
շարժարձեցնէք, մինչև որ տարելը՝ ձեր
վերջը դպրոցից հեռացնելը նրան»...
Այս ինչ եղաւ ձեր համոզումն ու ձեր
խօսքը...

Երբեք մի տեսէ՛ք, որ Գապեանի
հոգաբարձութեան գանձապահ, չէ՛ որ ես՝
երբ նոյն իսկ ձեր և պ. Մ. Միլլապե-
անից միջոցով Գապեանի՝ նախագա-
հական հրաժարական էի պահանջում
քանի հոգու ներկայութեամբ, ին

նում մի կատարի հակառակաբար է տե-
ղի ունեցիլ իզոտ-խանի ողողի՝ Մահոմեդ-
իսկանդեր-կանի է մեկ ընդհանուր

ապագան Գործերի միջև: Եմբրի Գործերն սկզբում ծանր կորուստներ ունեցան, բայց, երբ օգնական Գործերը վրայ հասան, նրանք չարացին Իգնատի-Խանին, որը և փախավ առանց հողի:

ՊԵՐՏԻՔ.—«Eclair»-ը կարծում է, որ մոտ 30 հոգի խառն են դատադրվում: «Matin»-ը սակայն է 44 անուն և առաջնություն է, որ դատարանի նիստը մի քանի անգամ փոխվել է: Երբ քննիչը քննիչ յանձնագրովին յանձնելու պրոկուրորի գեկուցումը դատ բանալու պատահական է: «Eclair»-ը կարծում է, որ դատարանի գործի հրապարակական քննությունը կը կայանայ ոչ վաղ նոյեմբերից կամ դեկտեմբերից:

ՌԵՆՆ.—Դոնիկի նիստը տեղի մի փամ և ամբողջապես նույնիսկ էր լուր տեսություն և վերաբերեալ գաղտնի dossier-ի քննությանը: Չեքուսկին հարց տվողների չեքուսկությունը: Հրապարակական նիստն անսուղի ժամը 8-ին: Լաբորին կազմում է իւր եղբայրացու իննները, որոնք յանգում էր այն բանին, որ կառավարությունը դիւնադիտական հաստատությունը չհարգողուստ պետությունը: Ներքին նախարարը լաբորին ասում է. թէ դատարանից կը պահանջի, որ կանչուեն Չեքուսկիները և Պանիցարդին: Գառնի-լը Լաբորու եղբայրացու ինններին պատասխանում է, որ դոնիկի թէ կառավարությունը դիմ է օտարերկրային պետություններին: պահանջվող իրեն յանձնել այն դեպքում, որոնք չունին ոչ դիւնադիտական, ոչ պաշտօնական նշանակություն, և Գառնի այդ բանի դեմ ամեն տեսակ առարկություններ է անում: Իսկ Չեքուսկիներին և Պանիցարդին հարցուցողներին ինններին չի տեսնում: Պանիցարդը կառավարության կողմից յայտարարում է, որ դիւնադիտական դիտումներ անհնարին են դարձնում պահանջի յիշեալ դեկումնները: Նախագահը յայտարարում է, որ այդ մասին դատարանը որոշում կը կայացնի յիստի:

«Matin»-ի խմբագիր Բուսին պատմում է, թէ Եստերնային ասել է իրեն, որ բոլորը ինքն է գրել 1894 թ., Սանդերի առաջարկությունները, որը կամենում էր կործանել Դրաֆուսին:

Ռոժեն ասում է, որ Եստերնայու առանձին է պահանջում:

ՊԵՐՏԻՔ.—Անգլիկոս, Նեկում, Մարտիլում և Բորդոյում բացայայտում է, որ արքայականների և հակահեղափոխականների միջև հակասահմանադրություն կայ եղել:

Պարիզը խաղող է: Դրոյթինը Զարբոլ փողոցում անփոփոխ է:

ՌԵՆՆ. Այն բանից յիստի, երբ նախագահը հրապարակեց Պանիցարդի իրական հարցումը առաջ «գաղտնի» կոչումով դեկումնների մասին, Դեմանտը, դառնալով Եստերնայու իրեն ուրիշ փորձարեն հանդիս բերեալ անձի՝ ասում է, թէ չի հասկանում ինչու հաստատվում են, որ Դրաֆուսի պաշտպաններն ուղում են ձգել դիտարարության վրայը: Ռոժեն բացատրում է, որ Եստերնայու ուրիշ փորձարեն հանդիս բերում անձ է համարում, որովհետև չի կարող ընդունել Եստերնայու այն խոստովանանքը, թէ բոլորը ինքն է կազմել: Ռոժեն կատարելապես համոզում է, որ Եստերնային հեռու է դաժանությունից: Դառնալով Դեֆոն-Լամոտի ցուցմունքին, Ռոժեն կրկնում է իւր բացատրությունը 1894 թ. պաշտոնով գլխավոր շտաբն ուղարկում ասանի: Դրաֆուսը Ռոժեի նկատողությունը պատասխանում է, որ դատարանին ներկայացրած մայիսի 17-ի չընդունական բողոքովին պարզ է այդ

մարտի: Դրաֆուսը վերստին պնդում է, թէ երբեք չի ինդիկ, որ իրեն՝ Գործարարներն ուղարկեն, և ինքը չէր կարող գրել «Ես գնում եմ Գործարարներ» պարբերությունը: «Այդ պարբերությունը դրական է, — ասում է նա, — միջոցառում է միայն չեմ զննել, այլ և երբեք չպիտի լինի Գործարարներ» (երկարատե շարժում):

«Temps»-ի խմբագիր Դեֆոն հարցուցողներից յիստի՝ որն ասում է, թէ Եստերնային Լոնդոնում իրեն խոստովանել էր, որ բոլորը ինքն է կազմել, դատարանը կանչում է Տրաֆուսին: Վկան բացատրում է, թէ ինչպես ինքն սկսեց կասկածել, որ Դրաֆուսն անմեղ է: Նա չի հասկանում, թէ ինչպես Պիկարն այդ բանում կարող էր իւր կողմը չզրուցել իւր իշխանություններին: Պիկարի ձեռքարկման և զննողներ չանբու մերձակայ մարդկանց խորհրդուն ինններին մասին երկարատե բացատրություններ տալուց յիստի՝ Տրաֆուսն ասում է, որ Եստերնայու կանչի եղանակը տրամաբարում էր նրան յանցանք գործելու: Տրաֆուսն չի կարծում, որ 1896 թ. մեղադրանքի վեժ մի փաստ լինել Դրաֆուսի դեմ, որովհետև Դոնիկը այդ փաստը ցայց կարող Պիկարին՝ նրա որոշումները դադարեցնելու համար: Տրաֆուսն համոզում է, որ ինքը կատարում էր իւր պարտքը, երբ փորձում էր ապացուցանել, որ Դրաֆուսն անմեղ է: Նա պատմում է այնուհետև իւր տեսակցություններն օտարերկրային մի դեսպանի հետ, որից իմացել էր, թէ «ce canal de D.» դեկումնում Դրաֆուսին չէր վերաբերում, և թէ դատաժանն Եստերնային էր: Այնուհետև Տրաֆուսն կրկնում է վճռալից ատենանի առաջ իւր սուստ ցուցմունքը: Պատասխանելով այն յանդիմանություններ, թէ իւր վկայությունները քաղել է արատահամից, Տրաֆուսն ասում է, թէ օրէնքը չի արգելում աղալիսի վկայությունները, և թէ, սովային, այդպիսի դեպքեր եղել են, որովհետև վերադարձված դատարանը հարց ու փորձի ենթարկեց Զեքուսկուն, իսկ Գառնիին վճռալից ատենանի առաջ բերել էր Տայրոսի վկայությունը:

Տրաֆուսն յիշեցնում է, թէ Գառնի-Լամոտի մատնանիլ էր արել Զանրու խորհրդականի վրայ, և դարձանում է, որ Մերսին dossier-ի մէջ չի մտցրել նույնիսկ 2-ի հեռագրի պաշտօնական թարգմանությունը: Այնուհետև վկան հերքում է Գառնիի և Ռոժեի եղբայրացու ինններին այդ հեռագրի վերաբերմամբ: Տրաֆուսն աշխատում է ապացուցանել, որ Եստերնային ամբողջապես պարտքերի մէջ էր խլում և թէ նրա հազին մինչև անգամ ֆրանսիացու հոգի չէր. նա է իսկական դատաժանը. ինչ վերաբերում է Դրաֆուսին՝ նա չէր կարող բողոքել իննները: Տրաֆուսն կարծում է մի դեկումնում, որը նպատակ ունի ապացուցանել, թէ Ե. Գործարարի և իւր կառավարության միջև միջնորդներ չեն եղել: «Բնեկ բողոքում» — ասում է նա, — իմ գործը չէ, Գառնի-Լամոտը դառնալով Տրաֆուսի ցուցմունքի այն կէտին, որը վերաբերում էր օտարերկրային վկայություններին, և ասում է, որ եթէ կարելի լինէր կողմնակի ճանապարհներով ձեռք բերել Տրաֆուսի ասած գովումներին, ամենքը խիստ բողոքող կը լինին: Լաբորու հարցմունքին Տրաֆուսն պատասխանում է, որ օտարերկրային փողոցը ոչ մի գործ չեն ունեցել Դրաֆուսի օգտին մղում արշաւանքի մէջ. հակառակ պնդումները զրպարտություն են, որին Մերսին ի իրար հակասացել է:

Այնուհետև դատարանը միաձայն մերժում է Լաբորու եղբայրացու իննները և յայտարարում է, որ իրեն կոպիտան չի համարում գաղտնիկ և կառավարությանը դիւնադիտական լաբորանի անել տալու: Միաձայն որոշում է

վաղը լսել Զեքուսկու ցուցմունքները դոնիկի:

Նիստը փակում է:

ՊԵՐՏԻՔ.—Չեքուսկուներին և Պանիցարդին կառավարության ներկայանալ Ռեննի դատարանին: Նրանց կողմից կը կարող զննողական միջնորդներ, որը կը կանչվի արգարադատություն միջնորդը. արգարադատության միջնորդը կը դիմի արտաքին գործերի միջնորդ Դեկուսին, որն այդ մասին կը հարցուցի Բերլինի և Հոմի ֆրանսիական դեսպաններին, իսկ նրանք իրենց կողմից կանեն այն, ինչ որ հարկաւոր է: Չեքուսկուներ և Պանիցարդին կարող են կամ անձամբ ներկայանալ դատարանին, կամ իրենց ցուցմունքները կարող են տալ իրենց եղբր դատարանին, որն այդ ցուցմունքները կը յանձնի Ռեննի դատարանին գլխավորական ճանապարհով: Այդ վկաների հարցուցողին ինչ ճանապարհով էլ որ կայանայ, դատը կը կարծազի առ նույնի մի շարժի:

ՊԵՐՏԻՔ.—Մի քանի խոսակցություններ են կատարում արքայական և հակահեղափոխական մասնագետներին մոտ՝ Մարսիլում, Թուլուզում, Պոլում, Նեկում, Անգուլեմում և ուրիշ տեղերում: Մի քանի գովումներն զրուցում են:

Խմբագիր հրատարակելով ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐՆԵՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԿԱՆԱՆՆԵՐ ՀԻՄՆԵԳՆԵՐՆԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ՀԻՄՆԵԳՆԵՐՆԵՐ

(Սուրբ, Սարգիս փողոց, № 64)

(սեպտեմբեր 1-ին)

Հեռագրում № 130

Եթե ինչ հիւանդների ընդհանուր ընդունվելու են երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը՝ ժամ 2—4-ը ցերեկը. վաղը հիւանդների կարողություններն համեմատ, մասնաւոր ընդունվելու են ամենայն օր՝ ժամը 8—10 առաւօտեան:—Վճարը 2 ր.: Դիւնադիտականները և ծնողները կանաչ ընդունվում են զինքնուրույն և օրույն ամեն ժամանակ, բայց այդ մասին առաջից տեղեկություն պիտի տրուի. վճարը որոշում է ըստ դատարանի: Զուգուրները ձրի են: Գին և կաշկայի բաժանմունքը ընդունվողները վճարում են 1 ր. 50 կ. մինչև 8 ր. մի օրու զինքնուրույն հաւար. ծնողները և կանաչ բաժանմունքը մտնողները—1 ր. մինչև 6 ր. մի օրու զինքնուրույն համար: Երկուշաբթի ցերեկը 10 ր. մինչև 10 ր.: Անհամահատելի ըստ համաձայնության ժամանակ ձրի: Զուգուրների համար 1-ական մահճակալ է դրում իւրաքանչիւր բաժանմունքում, որ տեղադրւում են նրանք տեղի և նրա պ. պ. ընկերների առարկությունները ձրի:

Հիւանդանոցի տեղ և տեսուչ՝ Մ. ՄԿՐՏԵՆՆԵ

ԲԺՐԻՎ Գ. Ս. ՀԵՐՏՖԵԼԴ

Թիֆլիս, Մարտիկապա, 5
մասնագետ կաշու, վնասական, սիֆիլիսական և միզային գործարանների հիւանդությունների (երկարապատված), վերադարձալ վեպի արտասահման կատարած գիտական ուղևորությունից և վերադարձից հիւանդների ընդունվելու ամեն օր առ. ժ. 9 11 և եր. ժ. 5 8.

ՄԵՐՏՆՈՅՆԵՐ ԳՆԱՅՔՆԵՐ

№ 5 գնացքը Թիֆլիսից Բորժում մեկնում է ցեր. 2 ժ. 40 ր., Բորժում հասնում է եր. 7 ժ. 35 ր.:

№ 6 գնացքը Բորժումից Թիֆլիս մեկնում է զիշ. 2 ժ., Թիֆլիս հասնում է առ. 7 ժ. 35 ր.:

№ 7 գնացքը Թիֆլիսից Դուրի մեկնում է առ. 10 ժ. 15 ր., Դուրի հասնում է ցիշ. 12 ժ. 46 ր.:

№ 8 գնացքը Դուրից Թիֆլիս մեկնում է եր. 7 ժ. 40 ր., Թիֆլիս հասնում է եր. 10 ժ. 02 ր.:

№ 15 գնացքը Թիֆլիսից Մոսկով մեկնում է առ. 8 ժ. 10 ր., Մոսկով հասնում է առ. 8 ժ. 55 ր.:

№ 16 գնացքը Մոսկովից Թիֆլիս մեկնում է առ. 10 ժ. 08 ր., Թիֆլիս հասնում է առ. 10 ժ. 55 ր.:

№ 17 գնացքը Թիֆլիսից Մոսկով մեկնում է եր. 5 ժ. 15 ր., Մոսկով հասնում է եր. 5 ժ. 56 ր.:

№ 18 գնացքը Մոսկովից Թիֆլիս մեկնում է եր. 6 ժ. 53 ր., Թիֆլիս հասնում է եր. 7 ժ. 32 ր.:

Ժամով. Ամառանոցային № 17 և 18 գնացքները երթեկում են տեղի և Նախորդ և տեղ օրերը, իսկ № 15 և 16 գնացքները տեղ և տեղի հետևող օրերը:

ՌԵՍՊԱՆՍԱՐԱՆ, ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

(մայիսի 1-ից մինչև նոյեմբերի 1-ը)

Թիֆլիսից մեկնում են

Հինգ տեղ ունեցող կարեթներ. առաջինը առ. 7 ժ. զինքնուրույն է Մոսկով, Թիֆլիս հասնում է հետևող օրը եր. 7 ժ. 20 ր., երկրորդը — առ. 9 ժ., զինքնուրույն է Փամախալում, Կարեթները հասնում է հետևող օրը եր. 9 ժ. 20 ր.:

Վեց տեղ ունեցող օմնիբուսներ. առաջինը զինքնուրույն. առաջինը ցիշ. 1 ժ., Կարեթները հասնում է հետևող օրը ցիշ. 3 ժ. 25 ր., երկրորդը եր.

Կովկաս. ուսումնարանական չըմանի պ. հոգարարձուի լոյստույժեալ

ԵՐԱՆՈՒՇԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԸ

(ԽՆԵԴ. ՅՈՎՀԱՆՔԱՆԵՆԵՆ)

բաց է անում «ՄԵՆԵԿԱՆ ՊԵՐՏԻՔ» դիմանակալ ձեռք և մանագլ փորձում գիտական լիարժեք:

Երկուսներն ընդունում են չորս տարեկանից սկսած:

Մանկական պարտեզում և ՄԵՆԵԿԱՆ ԳՐԱՌՈՒՄ ընդունվող լինել սկսում է օգոստոսի 20-ից, պարտեզները՝ սեպտեմբերի 1-ից Սարգիս (Բերլինի փողոց) № 38 5—1

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА ИЗДАВАЕМЫЙ ВЪ БАКУ СЪ НОЯБРЯ 1899 ГОДА

Иллюстрирован. фототипиями еженедельный журнал

„КАВКАЗЪ И СРЕДНЯЯ АЗІЯ“

ВЪ ФОТОГРАФИЯХЪ И ОПИСАНІЯХЪ.

ФОРМАТЪ IN QUARTO.

Подписная цена съ пересылкою по д. ст. в. кою.

Плата за напечатаніе объявленій въ отдѣлѣ публикаций.

На годъ 12 руб.

» 1/2 годъ 7 »

» 3 мѣсяца 4 »

» 1 » 2 »

Учебныя заведенія пользуются 25% скидкой.

Допускается разсрочка платежа.

Адресъ: Баку, въ контору редакціи «Кавказъ и Средняя Азія».

Отъ Редакціи:

Утвержденная г. Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ обширная программа нашего журнала—позволяетъ редакціи заниматься все стороннимъ изученіемъ Кавказа и Средней Азіи и быть иллюстраторами текущей въ нихъ жизни, призванной къ прогрессивному оживленію съ начала цивилизаторской миссіи нашего Провительства въ этой части свѣта.

Придавая особенное значеніе роду иллюстрацій—редакція избрала только фотографію, передающую абсолютную дѣйствительность—всегда желательную, а въ изученіи естествознанія, географіи, этнографіи и археологіи—положительно необходимую.

За художественную и техническую сторону фототипій—мы леть ругаться двадцатилѣтнее занятіе этимъ искусствомъ, какъ профессіей—редактора-издателя, положившаго много труда на составленіе научно-интересной коллекціи снимковъ Азіи, имѣющихъ, главнымъ образомъ, появляться на страницахъ журнала.

Текуція событія будутъ иллюстрироваться нашими соотрудниками-фотографами, находящимися во всѣхъ мѣстахъ Азіи. Каждый № будетъ содержать 5 листовъ печатнаго текста и отъ 5—10 отдѣльныхъ рисунковъ на брѣстѣ, составляющихъ къ концу года богатый альбомъ оригинальныхъ фототипій.

3—1 Редакторъ-Издатель А. М. Мишоновъ.